

Intervju med Jon Haakstad

18. november 2008

Du gikk på Troms off. landsgymnas i Finnfjordbotn?

Det skrives mye positivt av og om folk som har gått på landsgymnaset. Kanskje har det vært en tendens til å skrive om dette skoleslaget i litt for positive vendinger. Personlig opplevde jeg landsgymnaset som en nedtur i forhold til realskolen på Ibestad, som etter min mening både var progressiv og meget god. Dette skyldtes ikke minst at vi hadde gode lærere. Har lyst å trekke fram Hermod Hansen som en utrolig inspirerende lærer. Da jeg kom til landsgymnaset, ble jeg satt litt tilbake i min voksenalutvikling. Men det var et godt miljø på mange måter, så alt i alt ble det jo en fin tid.

Var du i tvil om valg av studium og yrke?

Jeg tror nok mange av mine gymnaskamerater hadde atskillig klarere framtidsmål enn jeg. Jeg var åpen og søkende. At jeg ble lærer til slutt, var ikke i tråd med hva jeg tok sikte på i gymnastida. Men med den utdanningen jeg tok, cand.philol.-eksamen med hovedfag i engelsk, måtte det jo gå den veien. Jeg var ikke særlig karrierebevisst. Derimot var jeg var veldig bevisst på å gjøre det bra på skolen og også på Universitetet. Startet med forberedende prøver i filosofi og latin på Universitetet i Oslo. Filosofien gikk det greit med. Så husker jeg vi var en gjeng som dro ned på første forelesning i latin og ble så vettskremt at vi aldri viste oss der igjen. Så derfra til eksamen var det å lese latin på hybelen. Det som skremte oss, var at læreren gikk rundt i klassen og stilte oss spørsmål på latin. Vi kunne ingenting. Så det var helt forskrekkelig, og det ble altså latinstudier på egen hand; det gikk jo på et vis det og.

Du flyttet nordover etter avsluttet eksamen?

Jeg hadde ikke vært særlig bevisst på hvor jeg ville. Men da det gikk svært bra til hovedfag, skjønte jeg at en akademisk løpebane kunne være en mulighet. Derfor søkte jeg på en av de aller første stillingene som ble utlyst i engelsk på det da nyetablerte Universitetet i Tromsø. Jeg ble innstilt som nummer to, hvis jeg ikke husker helt feil. Men min karrierebevissthet var altså ikke stor, og jeg la slike ambisjoner fra meg.

<http://doi.org/10.7557/15.4365>

© The author. This is an open access article distributed under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license.

Min første arbeidsplass ble Målselv statsrealskole, som også hadde gymnasklasser. Jeg ble der i tre år og underviste hovedsakelig i engelsk og tysk. Det var fine år som lærer i et snilt og lite miljø med flinke elever. Så søkte jeg og ble tilsatt i en stilling i engelsk på Tromsø lærerskole i 1974.

Engelsk var ikke noe typisk lærerutdanningsfag. Det var ikke obligatorisk i studiet, bortsett fra som et såkalt fagdidaktisk innføringskurs. De fleste som studerte engelsk, var lærere som tok videreutdanning i form av enten halvårs- eller årsheter i faget. Engelsk var det faget på lærerskolen som hadde mest kontakt med Universitetet. Både min kollega Halvor Nordmo og jeg underviste en god del der, og vi var sensorer på alle nivå i faget.

Hva med studentrekruttering?

Søkningen til engelsk på lærerskolen var veldig bra i tre, fire år mot slutten av 70-tallet. Vi hadde store og flinke studentgrupper. Det var stort og stigende behov for engelskkyndige lærere, fordi timetallet i engelsk i grunnskolen økte ganske kraftig utover 70-tallet. Men allerede ganske tidlig på 80-tallet ble spørsmålet om hvilke andre oppgaver en lærerhøgskole kunne ta på seg enn å drive lærerutdanning et aktuelt tema. Grunnen var et dramatisk fall i søkningen til lærerutdanning i denne perioden. Jeg erfarte etter hvert at søkningen gikk i bølger. Det var år preget av svak søkning og relativt svake studenter, etterfulgt av gullår med stor tilstrømning av dyktige studenter. De mest positive erfaringene hadde jeg nok i forbindelse med de desentraliserte videreutdanningstilbudene som startet på 80-tallet. De åpnet for en strøm av flinke studenter, de fleste kvinnelige lærere, som satt ute i fylket og håpet på en mulighet til å ta en årshet i engelsk. Studiet var samlingsbasert, og vi var mye på Bardufosstun.

Du ble tidlig dratt inn i institusjonspolitisk arbeid?

Jeg ble utpekt som leder av en gruppe som skulle gå gjennom hele strukturen ved skolen bare ett år etter at jeg begynte. Gruppen var blitt nedsatt fordi lærerskolen sto på overgangen til å bli høgskole. Da var det nødvendig å utvikle ny struktur. Det skulle være større valgfrihet, og en innførte betegnelsene kvartårs-, halvårs- og årsheter. Så var det en viss frihet til å bygge struktur ved den enkelte institusjon. Mener å huske at Trygve Berger og Jon Skog var med i gruppa. Bjørn S. Hanssen, som da nettopp var tilsatt som konsulent i lærerskolens administrasjon, var sekretær.

I min aller første tid på lærerskolen eksisterte fortsatt lærerråd. Det var dominert av ledelsen, og Skog var jo den ubestridte høvding. Det var ganske sterke debatter. I mitt første år verserte det en sak om en lærer som av en eller annen grunn måtte slutte. Det gikk kort tid før dette ble endret, og vi fikk nye systemer med valgte representanter til styrer og råd. Jeg ble etter et par år valgt som leder for lokallaget av Norsk Lærerhøgskolelag, der flertallet av de ansatte var organisert. Jeg ble etter hvert også valgt inn i høgskolerådet og var også de tilsattes tillitsvalgte.

Det var lite konflikter rundt det å være lokallagsformann. Det var ganske harmoniske forhold. Det vervet jeg husker best, var å være leder for landsseksjonen i engelsk. Jeg husker at seksjonen motarbeidet forslag om felles kjernepensum og rammeplaner for alle lærerhøgskolene. Ambisjonen vår var at hver høyskole skulle bli en mest mulig fri og uavhengig akademisk institusjon. Jeg har i ettertid ofte tenkt på at dette med kjernepensum kanskje ikke var så dumt likevel.

Jeg satt også et par perioder i høgskolestyret. Når jeg i tillegg var tillitsvalgt, så følte jeg vel at jeg hadde en relativt sentral posisjon i miljøet. Men det var også perioder der jeg tenkte at jeg kunne ta det med ro og holde meg unna tillitsvervene. Jeg underviste på Universitetet i Newcastle, på engelskutdanningen for norske lærere, skoleåret 1988/89. Det var svært inspirerende. Jeg kom tilbake med både ideer og energi. Første konkrete utslag av denne energien var at jeg skrev en bok om engelsk historie. Så søkte jeg og fikk rektorstillingen på lærerhøgskolen da den ble ledig etter deg (Eivind Bråstad Jensen) i 1993.

Så det ble altså du som skulle føre Tromsø lærerhøgskole inn i Høgskolen i Tromsø?

Det var mye skepsis, og vi var egentlig motstandere av hele fusjonen. Men det var etter hvert ingen vits i å være bremsekloss, all den tid det ubønhørlig gikk mot sammenslåing. Selv om skepsisen var der hele tiden, ble filosofien å gå inn for å gjøre det beste innenfor vedtatte rammer. Den nye høgskolen ble organisert rundt fire avdelinger som var tilnærmet lik de fire høgskolene som skulle fusjoneres. Men det var noen små unntak. Det var eksempelvis en engelsklærer på AFI (avdeling for ingeniørfag). Han skulle da tilknyttes engelskseksjonen hos oss på AFL (avdeling for lærerutdanning). Det fungerte aldri, for det var liten og ingen sammenheng mellom engelskfaget på de to stedene. Våre musikk- og dramalærere ble overført til AFK (avdeling for kunsthøgskolen). Dette ble også en ren skinnmanøver som ikke førte til noen endring. De berørte lærerne fortsatte i all hovedsak som før med sine arbeidsplasser og undervisning på AFL.

Den første tida etter at Høgskolen i Tromsø var på plass i august 1994, var preget av knallharde budsjettkamper mellom avdelingene. Jeg følte meg litt som en spurv i tranedansen, for både Åge Haugslett på AFI og Ketil Solvik på AFK framsto med sin lange ledererfaring som drevne, men også dyktige og saklige, strateger. AFH (avdeling for helsefag) hadde posisjon som en voksende gjøkunge som også var veldig god til å fremme krav om økte bevilgninger. Det lå mye psykologi i disse dragkampene mellom avdelingene. Men det utviklet seg relativt tidlig et godt og tillitsfullt forhold mellom oss.

Men hva med det regionale høgskolestyret?

Det var jo der kampene forgikk. Bjørn S. Hanssen var direktør for høgskolestyret. Det ble noen minneverdige møter, selv om saklighetsgraden ikke alltid var like framtrepende. Bjørn S. Hanssen representerte og forsvarte gjerne fellesperspektivet i forhold til oss fra de fire avdelingene. I et informasjonsskrift på lærerhøgskolen sammenlignet jeg et høgskolestyremøte vi hadde hatt i Harstad med et møte i en western saloon. Det var tøffe tak og mye uklarhet som preget denne ytterst krevende fusjonsprosessen. Men det var litt morsomt også. Og det endte med at vi fikk Høgskolen i Tromsø. Jeg har tenkt på Bjørn (S.H.) mange ganger etterpå. Han ble på en måte selve hovedfienden. Ofte hadde nok dette å gjøre med Bjørns væremåte. Han var svært direkte og ivrig og kunne gå gjennom ild for å komme til målet. Men jeg har også etter hvert innsett at han hadde mange gode ideer og visjoner. Han ble litt for negativt behandlet av oss andre, som jo egentlig opptrådte som litt reaksjonære. Men det var nok den store temperaturforskjellen som gjorde at det aldri ble noen konstruktive prosesser rundt fusjonen. Hvis Bjørn hadde vært litt mer smidig og vist litt vilje til å jenke seg, hadde det kanskje latt seg gjøre å finne løsninger som var mer høgskolepreget enn det vi fikk. Han ble den nye høgskolens første direktør. Jeg ble kontorsjef på avdeling for lærerutdanning og deltok ikke på styremøtene. Men jeg var ofte i fellesadministrasjonen, og vi administrative ledere på avdelingene hadde jevnlige møter med Bjørn. Han utviklet etter hvert et anstrengt forhold til rektor. Dessuten kom han i konflikt med mellomledere i sin egen stab. Etter mitt syn gikk han for langt da han begynte å stille kabinettsspørsmål og ta i bruk andre drastiske virkemidler.

Engelskseksjonen var litt spesiell?

Vi var tre tilsatte, Lisbeth (Ytreberg), Halvard (Nordmo) og jeg, som var sammen i en årrekke. I forbindelse med det jeg nå holder på med, som handler om kvalitetssikring i høgre utdanning, forventes det at et fagmiljø skal sette seg ned og evaluere hva de har gjort i et nærmere fastsatt

tidsrom. Da slår det meg av og til at vi tre etter hvert var så nær hverandre, at et øyekast var nok til at vi forsto hverandre. En slik nærhet har både sterke og svake sider. Den svake siden er at vi ikke formaliserte eller dokumenterte vår kommunikasjon. Men i det store og det hele gikk det svært bra. Det var ikke noe eksepsjonelt med oss, men det var godt samhold og bra miljø. Vi var sammen til jeg ble rektor i 1993. Så døde dessverre Halvard året etter, i 1994, samme år som Lisbeth ble valgt til første rektor på Høgskolen i Tromsø. Halvard var en dyktig entertainer, det visste vi alle. Han greide å gjøre om de delene av engelskfaget som kanskje var kjedeligst, som grammatikk og fonetikk, til show.

For engelskseksjonen må fusjonen med Universitetet være enkel?

Ja, vi startet med faglig samarbeid allerede for 30 år siden. I forhold til fusjonen så var nok vi blant de fagmiljøene som hadde den mest omfattende og langvarige kontakten med et beslektet fagmiljø på Universitetet. Vi kjente engelsklærerne på Universitetet godt, var nærmest omgangsvenner.

Virksomheten ved Tromsø lærerskole for ca. 30 år siden sett med NOKUT-briller?

Det ligger kanskje litt i det jeg sa om engelskseksjonen, der vi antok at vi holdt høy kvalitet på vårt arbeid, basert på tillit til at vi var rimelig flinke og kunnskapsrike og kunne formidle. Men dette kunne vi jo egentlig ikke vite sikkert. Jeg har tenkt i ettertid at vi sannsynligvis kunne ha utviklet oss enda mer hvis vi hadde hatt et internt vurderings-system i vårt fagmiljø. Vi diskuterte selvfølgelig også slike spørsmål, men det ble ikke nedfelt i rapportform.

Fagseksjonene var små, så det ble små enheter som sloss med hverandre om ressurser. Dette var en strid som ikke var ideologisk fundert og heller ikke fundert på kunnskap og tenking. Det avgjørende var time-tall og fagets posisjon. Vi var varsomme med å mene noe om andre fag. Vi opererte likevel med visse stereotypier omkring andre fagseksjoner og de som underviste der. Personfaktoren kom alltid sterkt inn.

På landsplan har det foregått en evig kamp om hvilke biter som skal ha hvor stor plass i lærerutdanningen. Det holdt vi fortsatt på med i Lærerutdanningsrådet sent på 90-tallet. Da dette rådet ble nedlagt, laget vi et manifest som argumenterte for at lærerutdanningen måtte bli mer organisk, men at den skulle kunne deles opp i linjer. Vi gikk inn for spesialiseringer, slik at studentene kunne bli allmennlærere, men med

en faglig tyngde i en bestemt retning istedenfor den breie sammensetningen som gjelder nå. Så vidt jeg forstår, ser det ut til at det kommer til å gå i denne retningen.

Du dro fra Tromsø til jobb i Lærerutdanningsrådet?

Jeg var kontorsjef på AFL, Høgskolen i Tromsø, i to år. Den jobben ble lite stimulerende etter hvert. Jeg ble lei av kompetansestridigheter som lett slo over på det personlige plan. Kontorsjefjobben ga begrenset handlingsrom. Jeg hadde lyst å bestemme litt mer selv. Til å begynne med kom det nye folk i posisjonene som avdelingsledere – som det da het – som ikke hadde noen erfaring med slike roller. Jeg hadde heller ikke all verdens erfaring, men var godt i gang, og jeg følte at det ble galt å skyve lederoppgaver over på andre med mye mindre innsikt i oppgavene enn meg selv.

Jeg angret på at jeg stilte som rektorkandidat ved det første rektorvalget på Høgskolen, for det var så opplagt at jeg ikke hadde sjanse til å vinne. Jeg burde ha skjønnet at det var ingen vits.

Etter valgnederlaget begynte jeg å orientere meg litt vekk fra jobben. Det er viktig å understreke at de avdelingslederne jeg samarbeidet med som kontorsjef på AFL, var fine folk som jeg aldri hadde samarbeidsproblemer med. Det var heller aldri noen direkte statuskamp. Så jeg hadde ikke noe å klage over. Men jeg likte ikke kontorsjefrollen.

Jeg følte vel overgangen til kontorsjefjobben som en nedgradering. Jeg hadde riktignok en sjanse til å unngå den, for jeg kunne jo sikkert ha stilt som kandidat til avdelingsledervervet. Men jeg valgte altså den administrative siden. Og det ble som det ble.

Har du vurdert å gå tilbake til faglig virksomhet?

Jeg tenker mye på at jeg forlot den faglige veien. I den første tiden som administrator vurderte jeg ofte å gå tilbake til faglig virksomhet. Men da jeg flyttet til Oslo og begynte i Lærerutdanningsrådet, syntes jeg dette var en så spennende og inspirerende arbeidsplass at jeg ikke tenkte på å orientere meg mot en fagstilling. Når folk spør meg om jeg ikke savner undervisning og studentkontakt, må jeg bare svare at av og til gjør jeg det. Men selv om jeg trivdes i lærerrollen og mener å ha lyktes godt i den, går jeg ikke rundt og savner den.

Dine erfaringer fra forholdet mellom rektor og tillitsvalgt?

Den første tida på lærerskolen dominerte rektor. Dette går litt på person. Daværende rektor hadde vært ved skolen siden tidlig på 1950-tallet og rektor fra 1961. Han hadde tyngde, også bokstavelig talt. Jeg opplevde

ikke dette som problematisk. Da jeg var leder i lokallaget av Norsk lærerhøgskolelag tidlig på 1980-tallet, var denne type virksomhet blitt mer politisert. Så kom det en mer omfattende tillitsmannsordning. Vi deltok på skoleringskurs for å kunne fylle slike verv best mulig. Svein Pedersen, som var fast tillitsvalgt de fleste årene, var den som tok fightene med ledelsen. Jeg var tillitsvalgt kort tid før jeg ble rektor, og da forholdt jeg meg til deg (EBJ). Det var et greit forhold, så vidt jeg husker.

Mye ble avgjort, ikke minst om lærernes arbeidsvilkår, i møter mellom rektor Skog og tillitsvalgt Svein Pedersen. Jeg kunne til tider sitte med inntrykk av at de to monopoliserte dette området. Hva som egentlig foregikk mellom de to før utkast til avtaler var klar, hadde et skjær av mystikk rundt seg. De to gikk usedvanlig godt sammen tror jeg, selv om de både politisk og holdningsmessig var ganske forskjellige.

Hvordan ser du på Tromsø-tida?

Når jeg blir spurt om hvor jeg kommer fra, svarer jeg Tromsø, der jeg bodde i mer enn 20 år. Da fikk jeg man mange av de vennene som jeg fortsatt har. Det var høy sosial aktivitet, mye selskaperighet og kultur. Jeg fikk en lang stopp i realiseringen av mine faglige og øvrige jobbambisjoner da jeg begynte å trene aktivt året rundt gjennom jogging og skiløping. Jeg ble virkelig bitt av treningsbasillen og oppnådde gode resultater i bedriftsskirenn, særlig i Fjellrennet. Jeg var fornøyd og hadde det fint på jobben. Jeg prioriterte bedriftsidretten i årene fra 1978 til 1986. Selv om jeg var med på mange ting, hadde jeg et *laidback* forhold til mange jobbrelevante spørsmål. Jeg syntes jeg hadde det bra.

Lisbeth Ytreberg og du har begge jobbet i utdanningsbyråkratiet på riksplanet. Er ikke det en liten fjær i hatten for engelskseksjonen?

Ja, vi gjorde ganske mye til å være så få. Halvard var helt annen person. Han var så beskjedent når det gjaldt det han så på som å stikke seg fram. Men han ivaretok sine faglige forpliktelser på en forbilledlig måte. Selv om det var Lisbeth og jeg som var mest engasjerte utenfor engelskseksjonen, var Halvard en minst like viktig person som vi var. Han behersket klasserommet, kunne sitt fag og trivdes i det små.